

MỘT KHÚC QUANH - MỘT CHÚT KỶ NIỆM NGHỀ NGHIỆP

KTS ĐÀO TRỌNG CUƠNG, CANADA

Chúng ta đều qua cái khúc quanh này, sớm hay muộn, kể từ tháng 5 năm 1975. Đó là rời khỏi quê hương để tránh cuộc sống dưới ách Cộng sản, không bị ngồi tù, thì cũng sống ngoài lề của cái xã hội dưới chính sách vô nhân đạo trị.

Rời đất nước cùng với bố mẹ, con cháu chúng ta, phần lớn vì tuổi còn nhỏ chưa hiểu được nỗi điều đúng của chúng ta trong buổi đầu mà rất hiếm người tránh khỏi. Và nếu nay tôi nói một kỷ niệm của riêng tôi, thì cũng không ngoài ý muốn của các bạn trong những dịp bữa cơm gia đình, là để con cháu nhớ rằng: nghề nghiệp chuyên môn cần phải "vững" đã, do sự học hỏi, rồi khi công việc nó tới, đâu có bị bỏ ngỡ trong buổi đầu, với sự cố gắng, sẽ mang tới cho kết quả như ý.

Đây là vào hồi tháng 8 năm 1975 tại thủ đô Québec. Sau vài ba tháng lo xếp nơi ăn chốn ở của các con, chúng tôi bèn nghĩ tới tìm việc làm, vì không thuộc thành phần phân loại là "tỵ nạn" hay "chính trị", nên không được sự cấp dưỡng của chánh phủ như các con chúng tôi (chúng tôi sang Canada tháng chạp năm 1974). Nhà tôi có việc làm trong một hãng xưởng làm màn cửa, còn tôi cũng có cái may mắn được làm việc đúng với nghề nghiệp ước mong.

Thấy nói, trong một cao ốc thường đi ngang, qua có một văn phòng kiến trúc sư khá lớn, tôi bèn lên coi thì là một văn phòng có độ mười nhân viên. Mặc dầu không có cáo thị tìm người, tôi đã tính cứ xông bừa vào, tự giới thiệu, may ra có kết quả chăng!

Một buổi sáng đẹp trời, đầu mùa Thu, tôi bèn tới, mang theo một số hình chụp mấy đồ án mà tôi đã dự thi tại Sài Gòn, có cái được giải nhì, có cái giải ba, và có cái giải tư (giải an ủi). Đúng là đã "xông" tới, vì đã không xin trước được tiếp kiến.

Ngồi phòng đợi không lâu, một kiến trúc sư phụ tá cho KTS André Tessier chủ phòng, tới tiếp tôi. Sau mấy câu mở đầu tự giới thiệu, xin lỗi về sự không hẹn trước, và nói mục đích xin việc, tôi đưa xấp hình chụp cho ông ta coi. Cuộc tiếp kiến đầy cời mở làm cho tôi

cao hứng rút xì gà ra hút, mời ông ta một điếu và ông hỏi xì gà hiệu gì mà ông cho là "lạ mắt", nói có lẽ là loại tốt. Hai điếu đua nhau phun khói, câu chuyện cũng theo cái đà đó, để từ vấn đề nghề nghiệp của tôi ở quê nhà, đưa tới những chuyện trời trăng mây nước, tựa như 2 bạn cố tri qua nhiều năm chưa gặp lại nhau vậy! Lúc ra về, được ông hứa, sẽ trình lại với chủ, thế nào sẽ điện thoại cho tôi biết sau.

Tôi đã, trong bụng mừng thầm, với cái "tài nói róc" bằng tiếng Pháp của mình, may ra là sẽ được chấp thuận làm việc! Thì y như rằng, 2 hôm sau điện thoại reo vang, những vẫn không reo lớn bằng tiếng reo trong lòng tôi khi đó, sau khi được tin vui!

Húi lại cái tóc, tìm cái cà vạt nào trẻ trung nhất, ủi lại bộ đồ, tôi tới nhận việc, do chính ông chủ (André Tessier) tiếp, và nói: Ông phụ tá của tôi có nói tới ông, là một KTS phi thường (formidable)! Tôi xịu mặt xuống tỏ vẻ khiêm nhường, và cũng nghi kỵ chữ formidable đó là muốn nói tới cái "tài nói róc" của tôi hơn là tới nghề nghiệp. Rồi ông tiếp: nay chưa có công việc nào để dùng đúng sở năng của ông. Mai mốt, khi tôi nắm được một công tác nghiên cứu mà tôi đang nhắm tới của một Bộ quan trọng, lúc đó, sẽ có sự tham dự nghiên cứu của ông về đồ án. Hiện nay, tôi mới được giao công việc nghiên cứu đồ án về việc sắp xếp vị trí mọi nhân viên của một Bộ trong một cao ốc, vậy có ông tham dự trong việc này. Thời gian hoàn tất cho mỗi Nha-Sở đã được ấn định, vậy việc nghiên cứu cần được hoàn tất trong hạn định. Sau đó sẽ có Bộ khác giao cho việc nghiên cứu tương tự, tôi hy vọng việc làm của ông, tại đây, sẽ được tiếp tục đều hòa.

Tôi hứa hẹn cố gắng để ông được vui lòng, trong khi tôi chưa hiểu được công việc sẽ phải làm là thế nào cho phải? Ở quê nhà, kể từ thời Pháp thuộc, đã có kiến trúc sư nào làm cái việc này đâu! Vì việc làm này chưa bao giờ có cả!

Ông Tessier dẫn tôi, cùng với KTS phụ tá, tới giao cho một KTS trưởng phòng nghiên cứu. Vị trưởng phòng chỉ chỗ làm việc của tôi, gần ngay chỗ làm việc

của ông ta.

Đồ nghề của tôi là một cái planchette cỡ lớn gắn trên một khung sắt, mức ngả nghiêng tự động, với cái Tê gắn liền, xê dịch rất nhẹ nhàng, không bị rơi xuống đất như đã từng bị quen. Một ghế ngồi êm bọc da tím có bánh xe lăn, mức cao thấp tùy ý, với thêm một cái bàn nhỏ bên cạnh, có mọi dụng cụ cần thiết của một họa viên. Tất cả đều rất mới, rất đẹp, rất hiện đại mà tôi chưa được dùng hay nhìn thấy bao giờ. Rồi ông đưa cho tôi một cuốn Quy điều của chánh phủ ấn định rất rõ ràng mọi chi tiết phải theo về diện tích của mỗi Nha sở phòng, các đồ dùng (bàn ghế...) cho mỗi loại nhân viên như thế nào, lớn, nhỏ, khác biệt ra sao. Ai có quyền có vách ngăn cách, ai không. Ai có quyền ngồi biệt lập trong 4 vách tường. Tiếp theo, ông đưa cho tôi một bản đồ án của nơi phải nghiên cứu sắp xếp.

Trước hết, tôi phải đọc kỹ cuốn Quy điều. Thăm nghĩ cái nước văn minh tân tiến có khác! Với cuốn này, việc dự phòng ngân quỹ cho việc tổ chức nơi làm việc mới của mỗi Bộ sẽ được khá dễ dàng và chính xác khi ấn định được số nhân viên làm việc tại nơi mới. Như vậy tránh được sự lãng phí về tiền bạc do việc sắm đồ dùng và về diện tích thuê của chủ nhân cái cao ốc, nếu là thuê. Vậy, phải dựa vào mọi chi tiết trong cuốn đó để hoàn tất việc nghiên cứu.

Thật là quá khó khăn trong vài ngày đầu! Diện tích dành cho Nha đó đã được dự trù đủ theo cuốn Quy điều, nhưng mình lại thấy thiếu hoài! Sắp xếp đi sắp xếp lại, gò từng phân tấc, làm sao để tránh từng phần nhỏ diện tích nào là thừa để sử dụng được đúng. Lại còn, trước hết, biết rõ trong cái Nha đó, sự liên lạc giữa các cấp ra sao, mình đã "già đời" thì cho là phải biết, không sai bao nhiêu, mặc dầu là ở Gia Nã Đại. Cái "vũng" của một KTS rất có ích trong việc sắp xếp này. Cho nên ngay trong việc nghiên cứu đầu tiên, tôi đã được lời khen ngợi và khuyến khích. Lương hàng tuần được tăng ngay từ họa viên thường lên họa viên cao niên (draftman senior). Tôi không được hành nghề theo danh xưng KTS, vì không được chánh phủ công nhận.

Sau bảy tám tháng làm việc, tôi bước sang cái tuổi 65, là tuổi hết xài, có quyền (và bắt) về dưỡng lão. Chủ có muốn giữ lại làm việc, là làm trái luật, chẳng ai dám làm cả. Và sau đó, việc làm hàng ngày của tôi vẫn chỉ có vậy, làm cho hết Bộ này lại tới Bộ khác. Nghi "duỡng già" ăn lương thất nghiệp (!) trong một năm, rồi sang chương trình ăn trợ cấp xã hội, đổi nơi ở sang Tỉnh bang Ontario, thì có trợ cấp của chương trình gia đình

(family plan). Và sau mười năm sống tại Canada (1985) có quyền hưởng lương cấp dưỡng tuổi già như mọi công dân Gia nã Đại. Tôi ghi mấy chi tiết ở trên, để các bạn đồng tuế hay lớn hơn (như các AH đàn anh Nguyễn lương Ngôn, Nguyễn mạnh Hoàn, Nguyễn văn Minh, Đinh gia Bái v.v...) đã không phải qua nhiều chặng như chúng tôi ở Canada, cho nên, tâm thần cũng đỡ vất vả.

Phần viết thêm ngoài đầu đề

Kể từ giữa năm 1979, tôi đổi chỗ ở lên Tỉnh bang Ontario để tiện cho vài ba con nhỏ, học Trung học theo Anh ngữ, thuận tiện cho tương lai của chúng sau này. Cuộc sống được phẳng lặng hơn (có lẽ: phải hơn là được) vì lẽ sống trong vùng ngôn ngữ hàng ngày là Anh ngữ, trong khi tôi không quen. Để giải trí, tôi đâm ra tò mò, tìm kiếm sự thật của câu ta thường nói: con tiên cháu rồng, hơn bốn ngàn năm văn hiến... Công việc làm có tính cách tài tử, nghĩa là không vội vã, và cũng không hăng say như một nhà có máu khảo cứu thuộc loại Thái văn Kiếm chẳng hạn! Nhưng muốn nói lên cái, có lẽ, mà ông chưa dám nói. Và vội vã sao được, vì lẽ những gì phải đọc qua đâu có ở gần mình! Phải mò dẫm, đúng là "như trong đêm tối" khi muốn tìm sự thật của sử Việt từ thời dân tộc bán khai, trước thời lập quốc, như nhiều học giả đã viết.

Mà cũng tự nghĩ: khó nói được. Cái mình sẽ nói cũng là nhận xét của khá nhiều học giả, sử gia, được họ nói ra úp úp mở mở từ nhiều chục năm trước đây, không dám nói ra cái mà mình cho có thể là đúng! Nói ra, tựa như mùa gậy trong phòng hẹp trưng bày đồ cổ quý giá của một viện Bảo tàng.

Nhưng tôi nghĩ, nếu chỉ trong không khí ái hữu, nói riêng cho chúng ta nghe mà thôi, không có tính cách cho đại chúng qua một cơ quan ngôn luận lớn lao, thì có mùa, cũng chỉ để cho chúng ta coi mà thôi, và nơi mà đồ cổ được trưng bày chỉ là những tấm hình chụp!

Nói lên, để con cháu chúng ta nối tiếp cuộc tìm hiểu, hầu để tới được một lý tưởng yêu nước, yêu giống nòi, không dựa theo những chuyện hoang đường để nhìn thấy "cái thật hơn" không kém nét hay, nét đẹp của giống nòi Việt chúng ta.

Ottawa, 8 Juin 1992